

Aika	Tiistai 14.6.2016 klo 19.00 – 19.43
Paikka	Seurakuntakeskus, Ristimäkisali (2. krs), Savilahdenkatu 20
Läsnä	Aholainen Valto, jäsen, poissa, ei varajäsentä Hahtola Eeva-Riitta, jäsen Haimilahti Juhani, jäsen Hasanen Juha, jäsen Heinikainen Tiia, jäsen, poissa, varajäsenenä Karstunen Aulis Hurskainen Tapio, jäsen Huttunen Heikki, jäsen Ikonen Jukka, jäsen Juutilainen Martti, jäsen, poissa, varajäsenenä Soivanen Satu Karjalainen Urpo, jäsen, poissa, ei varajäsentä Kontinen Juha, jäsen Kuikka Seija, jäsen Leppänen Eila, jäsen Leskinen Timo, jäsen Marttinen Unto, jäsen Nieminen Pauli, jäsen Paasonen Arto, jäsen, poissa, varajäsenenä Himanen Markku Pekonen Petri, jäsen Peura Eija, jäsen Pietarila Vuokko, jäsen Pulliainen Liisa, jäsen Pöyry Jukka, jäsen Ruuth Noora, jäsen Siikavirta Pekka, jäsen Siitari Keijo, jäsen Soininen Mali, jäsen Strengell Jarno, jäsen Tikka Marjukka, jäsen Toivonen Maija, jäsen Töyrynen Kirsi, jäsen Valjakka Monica, jäsen Valtola Pirkko, jäsen, poissa, varajäsenenä Vuori Juha Väätäinen Heikki, jäsen

Viranhaltijat

Palm Juha, tuomiorovasti, kirkkoneuvoston pj., poissa
Salmi Markku, hallintojohtaja, kokouksen sihteeri
Snicker Tiina, taluspäällikkö
Eskelinen Krista, tiedottaja
Niemi Riitta, hallinnon sihteeri, pöytäkirjanpitäjä

<u>Poissa</u>	<u>Varajäsen</u>
Aholainen Valto	ei varajäsentä
Heinikainen Tiia	Karstunen Aulis
Juutilainen Martti	Soivanen Satu
Karjalainen Urpo	ei varajäsentä
Paasonen Arto	Himanen Markku
Valtola Pirkko	Vuori Juha

Palm Juha, tuomiorovasti, kirkkoneuvoston pj.

Puheenjohtaja   Seija Kuikka

Sihteeri   Markku Salmi

Pöytäkirjanpitäjä   Riitta Niemi

**24 §
Kokouksen avaus**

Alkuhartauden piti hallintojohtaja, rovasti Markku Salmi.

**25 §
Laillisuus ja päätösvaltaisuus**

Kirkkovaltuuston kokouskutsu asialuetteloineen on asetettu nähtäväksi Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan ilmoitustaululle 6.6.2016. Valtuutetuille on lähetetty kokouskutsu esityslistoineen 6.6.2016, joten voitaneen todeta, että kokous on kirkkojärjestyksen 8 luvun 5 §:n mukaisesti laillisesti kokoon kutsuttu, ja koska suoritetussa nimenuudossa 33 valtuutetusta 31 oli saapuvilla, jäsenmäärän perusteella päätösvaltainen.

Puheenjohtaja ilmoitti,

- 1) että tämän kokouksen tarkastettu pöytäkirja on julkisesti nähtävänä arkipäivisin 15.6.-15.7.2016 välisenä aikana Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan kirkkoherranvirastossa klo 9.00-14.00 ja
- 2) että kuulutus pöytäkirjan nähtävillä olosta on seurakunnan ilmoitustaululla kohdassa 1 mainittuina kellonaikoina arkipäivisin 6.6.-15.7.2016 välisenä aikana.

**Päätös:
Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.**

**26 §
Pöytäkirjantarkastajat ja äänten laskijat**

**Päätös:
Kirkkovaltuusto valitsi**

- 1) kokouksesta laadittavan pöytäkirjan tarkastajiksi Tapio Hurskaisen ja Heikki Huttusen; sekä
- 2) kokouksen äänten laskijoiksi Jukka Iksen ja Satu Soivasen.

**27 §
Työjärjestys**

**Päätös:
Kokouksen työjärjestykseksi hyväksyttiin osanottajille lähetetty esityslista.**

**28 §
Suomenniemen kirkon ilmalämpöpumppujärjestelmän suunnitelmat**

Kirkkoneuvosto 14.6.2016/112 §:

Tuomiokirkkoseurakunnan investointisuunnitelmassa ja vuoden 2016 talousarviossa on varaus ilmalämpöpumppujen asentamisesta Suomenniemen kirkkoon. Hankkeen tavoitteena on alentaa kirkon lämmityskustannuksia. Seurakunta on tutkinut vuonna 2015 myös maalämpöjärjestelmän rakentamista kirkkoon, mutta todennut sen takaisinmaksuajan olevan kannattamaton muun muassa järjestelmän edellyttämistä vaati-

vista rakennusteknisistä töistä johtuen. Maalämpöjärjestelmä edellyttäisi nykyisten, pääosin penkkien alla sijaitsevien sähköpattereiden korvaamista vesikiertoisella järjestelmällä vanhassa kirkossa, mikä vaikuttaisi hankkeen kustannuksiin huomattavalla tavalla. Tämän jälkeen selvitetystä vaihtoehdoista on päädytty ilmalämpöpumppujärjestelmään, jonka on arvioitu olevan sekä teknisesti että kustannusten kannalta soveltuvin vaihtoehto Suomenniemen kirkon kaltaisen kirkon peruslämmön ylläpitämiseen.

Ilmalämpöpumppujen ohelle on tarkoitus jättää nykyinen suorasähkölämmitys, jonka avulla kirkon lämpötila nostetaan tilaisuuksien ajaksi käyttäjille sopivaksi. Sen tehokkuutta kirkon käyttäjien kannalta lisää lämmön lähteiden sijainti kirkon penkkien alla. Etuna on se, että lämpö kohdistuu penkeissä istuviin seurakuntalaisiin, eikä leviä kirkkosaliin, kerrostuen sen yläosiin. Korkeat lämpötilat voivat puun kuivuessa aiheuttaa lahovaurioriskin seinien yläosiin ja yläpohjaan

Kirkossa on todettu kirkkosalin yläosan korkeiden lämpötilojen aiheuttamaa kuivumisongelmaa lehterillä sijaitsevissa uruissa. Lämmityskauden jatkuva korkea lämpötila kuivattaa huoneilmaa, rakenteita, mikä aiheuttaa uruissa toimintahäiriöitä. Urkurahtajan ilmoituksen mukaan 40 – 60 % kosteusolosuhteissa mekaanisten urkujen toiminta on parhaimmillaan, mutta sen sijaan lämpötilalla ei ole niin suurta merkitystä.

Suomenniemen seurakunta on aiemmin lisännyt yläpohjan eristystä lämpövuotojen ja niiden aiheuttamien ongelmien johdosta. Riittävä eristevahvuus on luonut edellytykset saada nykyisestäkin lämmitysjärjestelmästä hallitulla ja oikein toteutetulla lämmönsäädöllä käyttäjien, kirkkorakennuksen kuin urkujenkin kannalta sopivat olosuhteet. Kirkkosalin peruslämpötilan laskun myötä huoneilman kosteuspitoisuus kohoaa ja vastaavasti energiankulutus laskee.

Kirkossa toteutettiin ajalla 20.11.2013 – 6.10.2014 Museoviraston ja Kirkkohallituksen suosittama lämpö- ja kosteus seuranta. Siinä selvitettiin kirkkosalin eri osien lämpötilaa ja suhteellista kosteutta eri vuodenaikoina sekä kirkon rakennusosien tiiviyttä ja eristävyyttä. Tiivistelmä mittaus tuloksista on liitteenä. Mittausjaksoina kirkkosalin huoneilman kosteus vaihteli 18 – 65 %, eli lämmityskauden aikana huoneilman kosteus oli lähes poikkeuksessa alle 30 %. Lämpötilaseurannassa keskilämpötila esim. marras-joulukuussa (kaikki päivät huomioiden) oli osassa mittauspisteitä yli 20 astetta. Kauttaaltaan lämpötila ylitti monesti 20 astetta ja urkuparvella jopa 24 astetta.

Edellä mainittujen lämpö- ja kuivumisongelmien ehkäisemiseksi Museoviraston intendentti ja Kirkkohallituksen yliarkkitehti suosittelivat vuoden 2013 toukokuussa kirkossa pidetyssä lämmitysjärjestelmäkatselmuksessa, että kirkkoon valittava lämmitysjärjestelmä ei lisäisi yläpohjaan kohdistuvia riskejä. Penkkien alle sijoitettavia pattereita pidettiin tässä suhteessa suositeltavina, koska niillä peruslämpö saadaan tehokkaasti nostetuksi käyttölämpötilaan tilaisuuksia varten. Näistä syistä johtuen suunnittelussa on päädytty ilmalämpöpumppujen ja nykyisen suorasähkölämmitysjärjestelmän yhdistelmään, jossa ilmalämpöpumpuilla ylläpidetään kirkkosalin riittävän alhaista peruslämpöä, joka nostetaan suorasähkölämmityksen avulla tilaisuuksia varten käyttölämpötilaan.

Edellä kuvatun ratkaisun etuina on pidetty seuraavia näkökohtia:

- Kirkon tilavuuteen nähden tehokas järjestelmä pitämään energiatehokkaasti yllä riittävän peruslämmön (+12 C°). Samalla riski liian lämpimästä ja kuivasta sisäilmasta voidaan minimoida yläpohjarakenteiden ja urkujen säilymisen turvaamiseksi.
- Energiaa kuluttavaa suoraa sähkölämmitystä tarvitaan ainoastaan kirkkosalin lämpötilan nostamiseen sopivaan käyttölämpötilaan tilaisuuksia varten (+18-20 C°).
- Järjestelmä ei vaadi muutoksia kirkon nykyisiin sähkötekniisiin laitteisiin järjestelmää tukevan sähkölämmityksen säätölaitteita lukuun ottamatta.
- Lämmityksen ohjausta nykyisestä parantamalla voidaan kulloinkin tarvittava lämpötila lisäksi optimoida energian säästämiseksi.
- Investointi on kannattava järjestelmän takaisinmaksuajan (6-7 vuotta) näkökulmasta arvioituna.

Järjestelmän sisäyksiköiden sijoittaminen kirkkosalissa toteutetaan lattialle, jolloin ne eivät ole näkyvillä kirkkosalista katsottuna. Yksiköiden väriytyksellä noudattaisi kirkkosalin muuta väriytystä. Suunnitelman mukainen toteutus edellyttää kuorin kahden penkin ja niiden alla olevien sähköpattereiden siirtoa. Penkkien edessä olevia virsikirjakaiteita ei kuitenkaan siirretä, jotta kuorin ilme ja kulkuväylät alttarikaiteelle säilyvät nykyisellään. Kuoriin asennettavat lattiamalliset sisäyksiköt sijoitetaan virsikirjakaiteiden taakse, mikä edellyttää edellä mainittua penkkien siirtämistä.

Ulkoyksiköistä sisäyksiköihin johtavat putket ja kaapelit asennetaan maan alle ja sokkelin läpi arkkitehtisuunnitelman ja Museoviraston edustajan ohjeen mukaisesti siten, että näkyviin jäävät vain Museoviraston ulkonäöltään hyväksymät ulkoyksiköt. Ulkoyksiköiden jalustat toteutetaan betonin sijasta metallirakenteisina, jotta ne eivät ne vaurioidu kondenssiveden vaikutuksesta. Yksiköiden asentamisella maahan omille jalustoilleen ehkäistään myös mahdolliset resonointiongelmien.

Suunnitteluun ovat osallistuneet kiinteistötoimen johtavien viranhaltijoiden lisäksi arkkitehti Heikki Kirjalainen, LVI-suunnittelija Urho Moisala, sähkösuunnittelija Keijo Nykänen, rakennuttajakonsultti Ari Nordström sekä Suomenniemen alue seurakunnan edustajina Raimo Laitinen ja Antti Pakarinen. Suomenniemen alue seurakunnan alueneuvosto on selvitysten perusteella päättänyt kannattamaan esitetyn ilmalämpöpumppujärjestelmän asentamista suoran sähkölämmityksen rinnalle.

Museovirasto on 24.5.2016 antanut liitteenä olevista suunnitelmista puoltavan lausunnon, jossa on ulkonäöllisten seikkojen lisäksi otettu kantaa myös eräisiin teknisiin näkökohtiin. Jälkimmäisiin liittyen Museovirasto on pyytänyt lisäselvityksinä tietoja kirkossa suoritetusta lämpötila- ja kosteus seurannasta sekä ilmalämpöpumppujen aiheuttaman ilmankierron mahdollisista vaikutuksista. LVI-suunnittelijan ja kiinteistö-päällikön laatimat lisäselvitykset on toimitettu Museovirastolle 1.6.2016. Museovirasto on samana päivänä lähettämässään vahvistuskirjeessä todennut tutustuneensa lähetyksiin lisäselvityksineen sekä katsoneensa niiden olevan riittäviä ja vastaavan pyydettyä tarkkuutta, ja ettei Museovirasto näe estettä hankkeen eteenpäin viennille.

Museoviraston antaman lausunnon lisäksi asian Museovirastossa esitellyt intendentti Marianne Rautiainen suoritti ilmalämpöpumppujärjestelmään liittyvän katselmuksen kohteessa 22.3.2016. Myöskään siinä yhteydessä hän ei alustavissa kannanotoissaan nähnyt esteitä asian jatkovalmistelulle.

Museoviraston lausunnon mukaan esitetty ilmalämpöpumppujärjestelmän muutos-suunnitelma on kirkkolain 14 luvun 2 §:n tarkoittama olennainen muutos, jota koskeva seurakunnan päätös on alistettava Kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Museoviraston edellyttämästä alistamisvelvollisuudesta huolimatta voidaan todeta, että järjestelmän asentamisen aiheuttamat muutokset kirkon sisätiloissa ja sen ulkopuolella voidaan helposti palauttaa nykytilaan, mikäli tarve siihen ilmenisi.

Esityksen liitteenä ovat seuraavat asiakirjat:

- Arkkitehtisuunnitelmat, Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy
- Suomenniemen kirkon historiatiedot, Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy
- LVI-suunnittelijan lausunto ja esitys toteutettavasta ilmalämpöpumppujärjestelmästä, LVI-insinööritoimisto U. Moisala Oy
- Tiivistelmä ajalla 20.11.2013 – 6.10.2014 2014 suoritetusta kirkon lämpötila- ja kosteusseurannasta, jonka tulokset ovat olleet Museoviraston käytettävissä lausuntonsa vahvistamista varten
- Museoviraston puoltava lausunto
- Museoviraston vahvistuskirje hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta annettujen lisäselvitysten jälkeen

Ehdotus, hallintojohtaja:

Kirkkoneuvosto esittää kirkkovaltuustolle, että se hyväksyy liitteenä olevat Suomenniemen kirkon ilmalämpöpumppujärjestelmän suunnitelmat ja alistaa ne Kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Käsittely:

Vuokko Pietarila esitti, että sakastin lämmitys- ja lämmityksensäätöjärjestelmä kunnostetaan tässä samassa yhteydessä sellaiseksi, että lämpötila on sama kuin kirkkosalissa.

Esitystä ei kannatettu.

Päätös:

Kirkkoneuvoston esityksen mukainen.

Toimenpiteet

Esitys kirkkovaltuustolle

Kirkkovaltuusto 14.6.2016:

Päätöksen alistamisvelvoite:

Kirkkolain 14 luvun 2 §:n 3 momentin mukaan kirkkovaltuuston päätös on alistettava kirkkohallituksen vahvistettavaksi, jos se koskee:

---

3) kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista tai purkamista taikka sen käyttötarkoituksen muuttamista;

Museoviraston lausunnon mukaan esitetty ilmalämpöpumppujärjestelmän muutos-suunnitelma on kirkkolain 14 luvun 2 §:n tarkoittama olennainen muutos, jota koskeva seurakunnan päätös on alistettava Kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Museoviraston edellyttämästä alistamisvelvollisuudesta huolimatta voidaan todeta, että järjestelmän asentamisen aiheuttamat muutokset kirkon sisätiloissa ja sen ulkopuolella voidaan helposti palauttaa nykytilaan, mikäli tarve siihen ilmenisi.

Määräenemmistövaatimus:

Kirkkolain 9 luvun 3 § mukaan päätöksen tekemiseen vaaditaan, että vähintään kaksi kolmasosaa läsnä olevista ja enemmän kuin puolet kaikista kirkkovaltuuston jäsenistä sitä kannattaa asiassa, joka koskee:

---

2) kirkollisen rakennuksen olennaista muuttamista tai purkamista, sen käyttötarkoituksen muuttamista taikka muun rakennuksen muuttamista kirkolliseksi rakennukseksi;

Esityksen/päätöksen liitteenä ovat seuraavat asiakirjat:

- Arkkitehtisuunnitelmat, Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy
- Suomenniemen kirkon historiatiedot, Arkkitehtitoimisto Heikki Kirjalainen Oy
- LVI-suunnittelijan lausunto ja esitys toteutettavasta ilmalämpöpumppujärjestelmästä, LVI-insinööritoimisto U. Moisala Oy
- Tiivistelmä ajalla 20.11.2013 – 6.10.2014 2014 suoritetusta kirkon lämpötila- ja kosteusseurannasta, jonka tulokset ovat olleet Museoviraston käytettävissä lausuntonsa vahvistamista varten
- Museoviraston puoltava lausunto
- Museoviraston vahvistuskirje hankkeen toteuttamiskelpoisuudesta annettujen lisäselvitysten jälkeen

Ehdotus, kirkkoneuvosto:

Kirkkovaltuusto hyväksyy liitteenä olevat Suomenniemen kirkon ilmalämpöpumppujärjestelmän suunnitelmat ja alistaa ne Kirkkohallituksen vahvistettavaksi.

Päätös:

Kirkkovaltuusto hyväksyi esityksen yksimielisesti.

**Toimenpiteet
Tuomiokapitulille lausunnon antamista varten ja edelleen Kirkkohallituksen
vahvistettavaksi**

**29 §
Ilmoitusasiat**

Ilmoitusasioita ei ollut.

**30 §
Valitusosoitus**

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Valmistelua ja täytäntöönpanoa koskevat muutoksenhakukiellot Seuraavista päätöksistä ei kirkkolain 24 luvun 5 §:n mukaan saa tehdä kirkollisvalitusta eikä hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentin nojalla hallintovalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Julkista hankintaa koskevasta päätöksestä ei saa tehdä julkisista hankinnoista annetun lain mukaista valitusta, koska päätös koskee yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua. Pöytäkirjan pykälät: 24-27, 29-31
	Erikseen säädetyt muutoksenhakukiellot 1. Hallintolainkäyttölain 5 §:n 2 momentin mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. 2. Muun lainsäädännön mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. 3. Hankintaa koskevista päätöksistä ei kirkkolain 24 luvun 8 a § 2 momentin nojalla saa tehdä kirkkolain mukaista oikaisuvaatimusta eikä kirkollisvalitusta, jos asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan. Asia kuuluu markkinaoikeuden toimivaltaan, mikäli hankinnan arvo ylittää hankintalain 15 §:n mukaisen kynnsarvon ¹ . Pöytäkirjan pykälät ja valituskieltojen perusteet: Hallintolainkäyttölain 5 §:n 2 momentti:

HANKINTAOIKAISU

Hankintaoikaisun tekeminen	Hankintayksikön päätökseen tai muuhun hankintamenettelyssä tehtyyn ratkaisuun tyytymätön asianosainen voi tehdä hankintayksikölle kirjallisen hankintaoikaisun (Hankintalaki 80-83 §). Pöytäkirjan pykälät: Toimitusosoite Hankintaoikaisu toimitetaan hankintayksikölle. Hankintayksikön yhteystiedot: Mikkelin tuomiokirkkoseurakunnan kirkkovaltuusto Käyntiosoite: Savilahdenkatu 20 Postiosoite: PL 21, 50101 Mikkeli Telekopio: 015 201 0205

¹ Kansallisen kynnsarvon suuruus on 30.000 € (tavarat –ja palvelut), 100.000 € (terveydenhoito –ja sosiaalipalvelut) ja 150.000 € (rakennus –ja käyttöoikeusurakat)

	Sähköposti: mikkeli.tuomiokirkkoseurakunta@evl.fi Hankintaoikaisu on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut tiedon hankintayksikön päätöksestä tai muusta hankintamenettelyssä tehdystä ratkaisusta. Hankintaoikaisun voi omalla vastuullaan lähettää postitse, lähetin välityksellä tai sähköisesti. Tiedoksiannon katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, jollei sen näytetä tapahtuneen myöhemmin. Käytettäessä sähköistä tiedoksiantoa viestin katsotaan saapuneen vastaanottajalle sinä päivänä, jolloin sähköinen viesti on vastaanottajan käytävissä tämän vastaanottolaitteessa siten, että viestiä voidaan käsitellä. Tällaisena ajankohtana pidetään viestin lähettämispäivää, jollei asiassa esitetä luotettavaa selvitystä siitä, että sähköinen viesti on saapunut vastaanottajalle myöhemmin. Hankintaoikaisun on oltava perillä oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.
Hankintaoikaisun sisältö	Hankintaoikaisusta on käytävä ilmi: – oikaisua vaativan nimi sekä tarvittavat yhteystiedot asian hoitamiseksi – tiedot hankintaoikaisun kohteena olevasta päätöksestä – millaista oikaisua päätökseen vaaditaan – millä perusteilla oikaisua päätökseen vaaditaan Hankintaoikaisuun on liitettävä asiakirjat, joihin vaatimuksen tekijä vetoaa, jolleivät ne jo ole hankintayksikön hallussa.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomaisen ja valitusaika	Kirkollis- ja hallintovalitukset Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valitusviranomaisen ja yhteystiedot: Itä-Suomen hallinto-oikeus Käyntiosoite: Puistokatu 29 Postiosoite: PL 1744, 70101 KUOPIO Puhelin: (029) 564 2500 Telekopio: (029) 564 2501 Sähköposti: ita-suomi.hao@oikeus.fi	
	Kirkollisvalitus, pykälä	30 päivää
	Hallintovalitus, pykälä	30 päivää
	Kirkollisvalitus alistusasiassa Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valitusviranomaisen ja yhteystiedot:	
	Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli, pykälä Käyntiosoite: Kirkkokatu 10 Postiosoite: PL 122, 50101 MIKKELI Telekopio: (015) 3216 016	30 päivää

	Kirkkohallitus pykälä 28 Käyntiosoite: Eteläranta 8 PL 210, 00131 Helsinki Telekopio: 09-1802 350 Sähköposti: kirkkohallitus@evl.fi Opetus- ja kulttuuriministeriö, pykälä Käyntiosoite: Meritullinkatu 10 PI 29, 00023 Valtioneuvosto Telekopio: 09-1359 335 (kirjaamo) Sähköposti: kirjaamo@minedu.fi	30 päivää 30 päivää
Muutoksenhaku- ajan laskeminen	Valitus- ja oikaisuvaatimusaika lasketaan päätöksen tiedoksisaannista, tiedoksisaantipäivää lukuun ottamatta. Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä kirjeen lähettämisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksisaantitodistukseen merkittynä aikana.	
Valituskirjelmä	Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen Valituskirjelmässä on ilmoitettava - valittajan nimi ja kotikunta - postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätöksen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi - perusteet, joilla muutosta vaaditaan Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta. Valituskirjelmän liitteet Valituskirjelmään on liitettävä - päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisajan kohdasta - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. Asiamiehen, jollei hän ole asianajaja tai julkinen oikeusavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.	
Valitusasiakirjojen toimittaminen	Valitusasiakirjat on toimitettava valitusajassa päätöksessä mainitulle valitusviranomaiselle. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.	

Oikeudenkäyntimaksu	Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n nojalla muutoksenhakijalta peritään oikeudenkäyntimaksu hallinto-oikeudessa 250 euroa ja markkinaoikeudessa 2.000 euroa arvoltaan alle 1 miljoonan euron hankintaa koskevassa asiassa, jollei lain 4-7 §:stä muuta johdu. Arvoltaan vähintään 1 miljoonan euron ja sitä suuremmissa hankinnoissa oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa määräytyy lain 2 §:n 2 momentin mukaisesti. Yksityishenkilön oikeudenkäyntimaksu markkinaoikeudessa on 500 euroa.
	Yksityiskohtainen valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen.

31 §

Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 19.43.

Puheenjohtaja

Seija Kuikka

Sihteeri

Markku Salmi

Pöytäkirjanpitäjä

Riitta Niemi

Pöytäkirja on todettu kokouksen kulun ja siinä tehtyjen päätösten mukaiseksi

Tapio Hurskainen

Heikki Huttunen